

регулювання процесу виконання покарання, дається загальна характеристика методів, використовуваних для забезпечення виконання судових рішень, відзначається їх класифікація, способуюча освітленню суспільних відносин, які виникають, продовжуються і припиняються в сфері виконання судових рішень установами виконання покарань.

Ключевые слова: адміністративно-правове забезпечення, метод, методологія, судові рішення, установи виконання покарань.

Summary

Hnot K. On the methodological aspects of administrative and legal ensuring of execution of judicial decisions by the penitentiary institutions in Ukraine.

The article examines some aspects of the methodology of the activities of the penitentiary institutions that affect the administrative and legal ensuring of execution of judicial decisions, it is considered the special aspects of the method of legal regulation of the process of execution of judicial decisions, it is given general description of the methods, used to enforce court decisions, it is noted their classification, which contributes to the lighting of public relations, which arise, continue and cease in the sphere of execution of judicial decisions by penitentiary institutions.

Key words: administrative and legal ensuring, method, methodology, judicial decisions, penitentiary institutions.

УДК 342.727

О. Д. ЛІЗУНОВА

Ольга Дмитрівна Лізунова, здобувач Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ВИБОРЧІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДНОСИНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Цивілізоване життя передбачає впорядкований рух інформації, і тому дуже актуальним стає правове забезпечення інформаційних процесів, що відбуваються в суспільстві. Інформація є своєрідним об'єктом правового регулювання. Важко знайти галузь права, де б не було норм, що регулюють відносини з приводу інформації, вона є об'єктом правовідносин і в публічному, і приватному праві. Не є винятком і відносини з приводу інформаційного забезпечення виборчого процесу.

Відносини, які є об'єктом інформаційного забезпечення виборів, це насамперед, діяльність, спрямована на створення умов для надходження необхідної інформації до суб'єктів – учасників цього процесу, підвищення їх поінформованості, що сприяє організованості, упорядкованості системи інформаційних відносин під час проведення виборів.

Проведення виборів на визначених законом засадах гласності й відкритості зумовлює виникнення багатоманітних досить розгалужених інформаційних відносин, які важко вкласти в одну універсальну схему. Характерні ознаки має також інформація як предмет відповідних відносин. У виборчому процесі таку інформацію називають електоральною¹.

На думку Т. А. Костецької, зазначені інформаційні відносини у сфері виборів загалом можна згрупувати в такі блоки: 1) відносини, пов'язані із забезпеченням виборцям поінформованості (розширення кола об'єктивних знань) з питань виборчого законодавства; 2) відносини, пов'язані з інформаційним забезпеченням проведення виборів на всіх основних стадіях; 3) інформаційні відносини, що виникають у зв'язку зі створенням іміджу кандидата або політичного об'єднання (наприклад, політична реклама); 4) інформаційні відносини, що зумовлюються застосуванням при проведенні виборів програмно-технічних засобів оброблення, угруповання, передавання інформації, обчислення баз даних, впровадження сучасних інформаційних технологій у відповідні процеси; 5) відносини, пов'язані з використанням засобів масової інформації у виборчому процесі, висвітленні основних стадій його проведення, оприлюдненні результатів тощо. Наведене, зрозуміло, не висчерпує всієї розмаїтості інформаційних відносин, що виникають при проведенні виборів в Україні².

На нашу думку, даний перелік також можна доповнити відносинами, що пов'язані з інформуванням про: фінансове забезпечення виборчої кампанії, відкриття накопичувального рахунку виборчого фонду партії та їх відповідні реквізити, відкриття поточного рахунку виборчого фонду кандидата у депутати в одномандатному окрузі та їх відповідні реквізити; відносини з приводу виборчих інформаційних спорів.

З урахуванням сказаного слід зазначити слушну думку зарубіжних правників про те, що між учасниками виборчої кампанії в ході обміну інформацією про вибори виникають не інформаційні правовідносини, а виборчі правовідносини інформаційного характеру, або виборчі інформаційні правовідносини³.

Важливу для нас думку висловлюють спеціалісти Українського незалежного центру політичних досліджень О. Винников та Л. Чорній, які пропонують розглядати інформаційне забезпечення виборів, зокрема виборчі інформаційні відносини, через призму стандартів прозорих виборів⁴. Вказані науковці «стандарти прозорих виборів» визначають як сукупність законодавчо встановлених правових норм та процедур, дотримання яких гарантує усім суб'єктам і учасникам виборчого процесу проведення виборів на рівні достатньої

реалізації ними своїх прав на створення, своєчасне отримання, використання й поширення інформації, що стосується виборів.

Отже, є очевидним, що ряд науковців та спеціалістів у галузі права виділяють певні види виборчих відносин, що містять інформаційну складову, а також демонструють зв'язки суб'єктів таких відносин. Однак визначення чи роз'яснення з приводу суб'єктів саме виборчих інформаційних відносин у наукових дослідженнях відсутні.

Загальновідомо, що у складі будь-яких правовідносин виокремлюють зміст, об'єкт, суб'єкти. Ми дали роз'яснення щодо змісту та об'єктів виборчих інформаційних правовідносин. Не можемо залишити поза увагою суб'єктів вказаних правовідносин. Ні наука, ні законодавство конституційного права не містять визначення суб'єктів виборчих інформаційних правовідносин (або суб'єктів інформаційного забезпечення виборів).

Відповідно до основних виборчих законів України суб'єктами виборчого процесу є: 1) виборець; 2) Центральна виборча комісія, а також інша виборча комісія, утворена згідно із Законом; 3) партія, що висунула кандидата у депутати; партія, яка висунула кандидата на пост Президента України; місцева організація партії, яка висунула кандидата (кандидатів) для участі у відповідних місцевих виборах; 4) кандидат у народні депутати України; кандидат на пост Президента України; кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, старости; 5) офіційні спостерігачі^{5,6,7}. Зазначимо, що ряд суб'єктів виборчого процесу для всіх видів виборів в нашій країні є однаковим.

Оскільки інститут виборчого права є вихідним для інституту інформаційного забезпечення виборів, тому можемо керуватися нормами інституту виборчого права щодо інституту інформаційного забезпечення виборів на основі застосування принципу аналогії закону та аналогії права⁸.

Пропонуємо дослідити, чи є суб'єкти виборчого процесу також і суб'єктами інформаційного забезпечення виборів, чи вони за кількістю, правами й обов'язками різняться. Суб'єкти інформаційного забезпечення виборів є найважливішими фігурами, що реалізують правові норми вказаного інституту виборчого права.

Сучасний етап політико-правового розвитку України відбувається в аспекті вдосконалення та демократизації правового регулювання виборчого процесу, особливе місце в якому займають виборчі комісії, на які, крім того, законом покладено обов'язок щодо здійснення інформаційного забезпечення виборів.

Так, ст. 24 Закону України «Про вибори народних депутатів України» 2011 р. визначає систему виборчих комісій, очолювану незалежним державним органом – Центральною виборчою комісією. Центральна виборча комісія як державний орган утворює окружні виборчі комісії, що є юридичними особами. Окружні виборчі комісії мають власні повноваження, які поширюються на територію одномандатного виборчого округу та забезпечують реалізацію основного конституційного права громадян України – права обирати і бути обраними, а також здійснюють повноваження щодо інформаційного забезпечення виборчого процесу. Окружні виборчі комісії як державні органи утворюють дільничні виборчі комісії, забезпечують контроль за додержанням та однаковим застосуванням виборчого законодавства дільничними виборчими комісіями. Наявність такої норми у виборчому законодавстві нашої країни дає підставу вважати систему виборчих комісій з виборів народних депутатів України системою державних органів.

В основних виборчих законах України міститься окремий розділ «Інформаційне забезпечення виборів», а його статті визначають предмет інформаційного забезпечення виборів виборчими комісіями^{9,10,11}. У даному розділі визначено окремі напрями інформації та умови щодо її поширення. Обов'язок оприлюднення інформації, що стосується загального інформаційного забезпечення виборів, законодавець поклав на Центральну виборчу комісію, яка не пізніше ніж за 120 днів до дня голосування повинна розмістити їх на своєму офіційному веб-сайті¹². Загальне інформаційне забезпечення представлено формальною та декларативною інформацією, на розповсюдження якої поширюється законодавство про соціальну рекламу. Спеціальне інформаційне забезпечення виборів також здійснюють виборчі комісії. Розміщення інформації щодо спеціального інформаційного забезпечення виборів здійснюється за участі ЗМІ на замовлення Центральної чи окружної виборчої комісії. Однак засоби масової інформації, інформаційні агентства можуть брати участь у спеціальному інформаційному забезпеченні виборів з власної ініціативи з дотриманням вимог чинного законодавства. Спеціальне інформаційне забезпечення виборів стосується поширення інформації про зареєстрованих кандидатів та суб'єктів їх висунення, передвиборні програми партій та кандидатів у одномандатних округах, рахунки виборчих фондів партій та кандидатів у одномандатних округах, скасування реєстрації (вибуття) кандидата у депутати, факти та події, пов'язані з виборчим процесом¹³.

Процес інформування громадян про вибори прямо пов'язаний з видавничою діяльністю Центральної виборчої комісії. Важливим завданням Центральної виборчої комісії відповідно до її повноважень, закріплених ст. 17 Закону України «Про Центральну виборчу комісію», є забезпечення однакового застосування законодавства України про вибори на всій території України, а також здійснення консультативно-методичного забезпечення діяльності виборчих комісій, приймання обов'язкових для використання в роботі комісій нижчого рівня роз'яснень та рекомендацій з питань застосування законодавства України про вибори.

Організація і підготовка проведення виборів, що включає й інформаційну складову, постає дуже складним процесом. Це зумовлено передусім великою кількістю учасників (організаторів виборів на різних етапах виборчого процесу).

Серед них головне місце займають: 1) органи державної влади; 2) органи місцевого самоврядування; 3) виборчі комісії. Саме рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також рішення виборчих комісій відіграють важливу роль у процесі організації і підготовки проведення виборів.

Доступність цих рішень для всіх суб'єктів виборчого процесу є невід'ємною ознакою прозорих демократичних виборів. Зазначимо, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування не мають права інформувати виборців про кандидатів, про виборчі об'єднання. Оприлюднення інформації з цих питань є прерогативою виборчих комісій.

Істотну роль в питаннях інформаційного забезпечення виборів відіграють ЗМІ. Проблема участі засобів масової інформації в інформаційному забезпеченні виборів досить актуальна у зв'язку з тим, що зараз вони активно залучені до виборчого процесу на всіх рівнях. Предмет інформування, здійснюваного ЗМІ під час виборчої кампанії, надзвичайно широкий та не визначений чітко в законодавстві. З цих підстав та через значний обсяг матеріалу щодо участі ЗМІ в інформаційному забезпеченні виборів, на жаль, ми не зможемо приділити увагу даному питанню в цій статті.

Серед науковців існує думка, що суб'єктами інформаційного забезпечення виборів можуть виступати фізичні та юридичні особи. Так, до юридичних осіб, що здійснюють інформування про вибори, можна віднести політичні партії, оскільки, відповідно до законодавства, політична партія має право вільно поширювати інформацію про свою діяльність. У чинному українському законодавстві, зокрема в ст. 12 Закону України «Про політичні партії в Україні», останнім дійсно надається можливість реалізації вказаного права. Проте ряд юристів дотримується думки про неможливість для політичних партій, кандидатів, довірених осіб бути суб'єктами інформування, адже поширювана ними інформація не виключає агітаційної складової. А наявність агітаційного матеріалу при наданні інформації про вибори буде суперечити основним засадам інформаційного забезпечення виборчого процесу.

З урахуванням виборчого законодавства політичною партією, що бере участь у виборах, у тому числі з питань інформаційного забезпечення виборів, політична партія, на наш погляд, може й повинна виконувати функції інформатора у питаннях, пов'язаних з її діяльністю. Важливо, щоб надана політичною партією інформація мала нейтральний характер, що характерний для інституту інформаційного забезпечення виборів, і не містила б ознак агітаційної діяльності. Предмет такого інформування буде, очевидно, мати вузьку спрямованість.

Також у якості суб'єктів інформаційного забезпечення виборів можуть виступати юридичні особи, які не беруть безпосередньої участі у виборчому процесі, а виконують супровідні функції для реалізації громадянами своїх виборчих прав, зокрема права на доступ до електоральної інформації. Юридичними особами, яких можна віднести до суб'єктів інформування, можуть виступати різні наукові установи, які, наприклад, здійснюють видання збірників, що вміщують науково-практичні коментарі виборчого законодавства, організовують проведення «круглих столів», конференцій, під час проведення яких відбувається інформування про вибори, роз'яснюються норми виборчого законодавства.

Перелік суб'єктів інформаційного забезпечення виборів можемо доповнити представниками юридичної науки, зокрема науки конституційного права, котрі через свої наукові праці, не публічні виступи можуть інформувати про ті чи інші питання виборчого права та законодавства, роз'яснювати норми законодавства про інформаційне забезпечення виборів. Таке інформування звичайно будемо вважати неофіційним і таким, що носить характер просвітницької роботи. Адже деякі норми виборчого законодавства, зокрема положення щодо інформаційного забезпечення виборів містять недоліки, внаслідок чого виникає неоднозначне тлумачення таких норм. Саме в цьому випадку вирішення проблеми можливе шляхом наукового дослідження та надання наукового обґрунтування щодо певних недоліків у законодавстві. Необхідно зазначити, що наведений перелік фізичних і юридичних осіб не є вичерпним.

Згідно із запропонованою нами класифікацією інформаційне забезпечення виборчого процесу органами державної влади та місцевого самоврядування, виборчими комісіями, рядом фізичних та юридичних осіб можна розглядати як офіційне інформаційне забезпечення виборів, а в деяких випадках – як обов'язкове інформаційне забезпечення виборів. Слід підкреслити, що до всіх суб'єктів інформаційного забезпечення виборів, як ми вже вказували, застосовується імперативна норма про те, що зміст поширюваної ними інформації повинен бути об'єктивним та достовірним.

Суб'єкти інформаційного забезпечення виборів можуть здійснювати розповсюдження інформації через власні прес-служби, шляхом опублікування в офіційних засобах масової інформації, розміщувати інформацію у відповідних засобах масової інформації, які згідно із Законом зобов'язані опублікувати (випустити в ефір) її, передати для розміщення до інших засобів масової інформації, розміщувати на своїх офіційних веб-сайтах та на спеціально призначених для цього інформаційних стендах.

Підсумовуючи, можна висловити думку про те, що питання суб'єктів інформаційного забезпечення виборів як і самих виборчих інформаційних відносин мало досліджене. Особливої уваги заслуговує розгляд питання участі ЗМІ в інформаційному забезпеченні виборчої кампанії.

¹ Виборче право України : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставнійчук – К. : Парламентське вид-во, 2003.

² Там само.

³ *Большаков С. В.* Информационное обеспечение выборов и референдумов в Российской Федерации ; 3-е изд. / С. В. Большаков, А. Г. Головин. – М. : Ассоциация некоммерческих организаций по защите избирательных прав «Гражданский контроль», 2007.

⁴ Прозорі вибори та ЗМІ в Україні: правове регулювання / О. Винников, Л. Чорній. –К. : Укр. незалеж. центр політ. дослідж., 2003. – 168 с. – Бібліогр.

- ⁵ Про вибори народних депутатів України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 10–11.
⁶ Про вибори Президента України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 14.
⁷ Про місцеві вибори : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 37–38.
⁸ Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия : опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – 712 с.
⁹ Про вибори народних депутатів України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 10–11.
¹⁰ Про вибори Президента України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 14.
¹¹ Про місцеві вибори : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 37–38.
¹² Про вибори народних депутатів України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 10–11.
¹³ Там само. – С. 74.

Резюме

Лізунова О. Д. Виборчі інформаційні відносини: теоретико-практичний аспект.

У статті аналізуються теоретико-практичні аспекти відносин, що реалізуються в ході виборчої кампанії. Досліджується склад виборчих інформаційних відносин. Виокремлюються проблемні питання суб'єктів виборчих інформаційних відносин.

Ключові слова: інформаційне забезпечення виборів, правовідносини, виборчі інформаційні відносини, вибори, суб'єкт правовідносин.

Резюме

Лізунова О. Д. Избирательные информационные отношения: теоретико-практический аспект.

В статье анализируются теоретико-практические аспекты отношений, которые реализуются в ходе избирательной кампании. Исследуется состав избирательных информационных отношений. Выделяются проблемные вопросы субъектов избирательных информационных отношений.

Ключевые слова: информационное обеспечение выборов, правоотношения, избирательные информационные правоотношения, выборы, субъект правоотношений.

Summary

Lizunova O. Electoral informative issues: theoretical and practical aspect.

The study is dedicated to the problem of informative electoral legal issues in Ukraine. Various approaches of determination of electoral legal issues are observed.

The article touches upon the issue of informative providing of elections with participation of election commission. A Central election commission is independent body charged with overseeing the implementation of election procedures.

Key words: informative providing of elections, elections, Electoral legislation, Electoral code.

УДК 342.95

І. А. ЛЮК

Ірина Анатоліївна Люк, здобувач Київського університету права НАН України, Президент ГО "ЮРИДИЧНА СОТНЯ",

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ПРИ СТВОРЕННІ БАНКІВ

Вплив дискреційних повноважень є досить суттєвим для реалізації прав учасників адміністративних процедур. Пов'язано це з тим, що наявність у державного органу певного права діяти на власний розсуд може мати як позитивні наслідки – забезпечувати індивідуальний підхід до задоволення потреб учасників адміністративних процедур та найефективнішої реалізації їх прав, так і негативні – спричиняти значні корупційні прояви. Якби Україна була країною зі сталою людиноцентриською ідеологією в основі роботи державних органів, слід було б розширювати дискреційні повноваження. Однак, враховуючи катастрофічну ситуацію із захистом прав людини та системність корупційних проявів, до посилення дискреційних спроможностей державних органів слід ставитись з обережністю – як мінімум до часу, коли реальні реформи у правоохоронній та судовій системі призведуть до певних змін свідомості.

На цьому етапі розвитку держави важливим є глибоке розуміння порядку обмеження дискреційних повноважень державних органів, а саме: чи варто застосовувати глибоку регламентацію адміністративних процедур, наслідком якої може бути зростання формалізму і, як наслідок, – розширення корупційних можливостей.

Дискреційні повноваження часто супроводжуються негативними явищами, пов'язаними з людським фактором: відсутність чіткої визначеності діяльності державних службовців щодо процедури здійснення